

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xxxiv. De excommunicationibus ad laicos, eos praesertim, qui publicam
personam gerunt, in iure spectantibus, quae nulli reseruantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

parochialium Rectores, si pacem inter se factam violent, a qua tamen absolui non possunt, nisi de expresso consensu partis laeae, & praevia satisfactione debita. Sed quia Constitutio haec particularis est, & ad partes Germaniae, & praefertim ad oppidum Eslingen. Constant. Diocesis limitata esse videtur, communiter ab auctoribus omitti solet. Et haec tenus de excommunicationibus ad religiosos spectantibus de iure communi nulli referuatis.

De excommunicationibus ad Laicos, eos praefertim, qui publicam personam gerunt, in iure spectantibus, quae nulli referuatur.

Cap. XXXIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Principes, ac alij officiales, si tertio moniti à Praelatis iustitiam eis facere recusant, excommunicati sunt.
- 2 Rectores Civitatum, & officiales laici locorum, onera personalia, aut realia personis Ecclesiasticis imponentes, excommunicationem incurrunt.
- 3 Iurisdicção Praelatorum quae, & quando evacuari solet à Dominis temporalibus.
- 4 Statuta contra libertatem Ecclesiasticam facientes, aut iam facta servari procurantes excommunicati sunt.
- 5 Statuta contra Ecclesiasticam libertatem observari facientes, an excommunicatus sit, si ea ex libris eradat.
- 6 Rectores, & alij officiales Civitatis, in qua Summus Pontifex eligendus est, si quae eis praecipuntur, non observent, in excommunicationem incidunt.
- 7 Persequentes, spoliantes aut gravantes personas Ecclesiasticas, aut eorum consanguineos, aut ecclesias, quia aliquem eligere nolunt, pro quo ipsi intercesserint, excommunicati sunt.
- 8 Gravamen per spoliū, seu persecutio iniusta, quanam dicenda.
- 9 Regalia, aut bona Ecclesiarum, vel Monasteriorum occupare, & usurpare praesumens, excommunicationem incurrit.
- 10 Masculinum à Canone prolatum puniente delicta feminas etiam comprehendit.
- 11 Absolutionem, vel revocationem alicuius censure per vim, aut metum extorquens, excommunicationem incurrit, talisque absolutio irrita, & nulla censetur.
- 12 Absolutionem à censura per vim extorquens, non secuta absolutione, in excommunicationem non incidit.
- 13 Casum fraudulenter fingens, ob quem iudex ad mulierem pro testimonio accipiendi personaliter vadit, excommunicatus est.
- 14 Praelatos, aut personas Ecclesiasticas ad submitteñdū Ecclesias, aut bona, aut iura earum laicis compellens in excommunicationem incidit.
- 15 Tempus modicum in iure quodnam censetur.
- 16 Domini temporales, subditis suis prohibentes, ne quid personis Ecclesiasticis vendant, ab eis iure emanant, excommunicationem incurrunt.
- 17 Domini temporales sibi non subditis interdicens, ne personis Ecclesiasticis aliquid vendant, non sunt excommunicati.
- 18 Domini temporales, & eorum officiales, Episcopis,

& Inquisitoribus, in pertinentibus ad eorum officia non obediētes, quando excommunicationem incurrant.

- 19 Episcopus, & Inquisitor, si in mandato discrepent, quid agendum.
- 20 Christianum quemcunque per assassinos interficiens, aut interfici mandans, excommunicatus est, etiamsi mors inde subsecuta non sit.
- 21 Assassini quinam dicantur.
- 22 Repraesalia contra personas Ecclesiasticas, vel bona earum concedentes, quando excommunicationem incurrant.
- 23 Repraesalia quanam proprie dicenda, & censenda sint.
- 24 Inquisitores, eorumque commissarij super haeresi deputati, sub praetextu inquisitionis, ab aliquo pecuniam illicitè extorquentes, excommunicati sunt.
- 25 Pecuniae nomine, etiam omne id, quod pecunia aestimari potest, intelligi solet.
- 26 Potestates, Rectores, & alij officiales Communitatum, facientes, aut scribentes statuta, quibus usuras solvi, aut solutas non restitui praecipitur, excommunicationem incurrunt.
- 27 Principes, & Magistratus directè, vel indirectè subditos suos, aut alios cogentes, quo minus libere Matrimonium contrahant, excommunicati sunt.
- 28 Magistratus seculares, si ab episcopis requisiti eis in clausura Monialium conservanda non auxiliantur, in excommunicationem incidunt.

1 Prima excommunicatio ad Iudices, & personas publicas pertinens, habetur in cap. administratores, 23. quaestio. 5. [vbi excommunicantur omnes Principes, & officiales, qui tertio admoniti ab Episcopis, vel Ecclesiasticis Praelatis, iustitiam eis super eorum causis facere recusant.]

2 Secunda excommunicatio habetur in cap. Non minus, & cap. adversus, de immunitate eccle. [vbi primo, excommunicantur omnes Rectores, & Consules Civitatum, & alij officiales Laici quorumcunque Locorum, qui angarias & exactiones indebitas, id est, onera personarum, aut rerum Ecclesiasticis, aut Ecclesiasticis personis imponunt, & eorum fautores. Secundo excommunicantur praedicti, qui iurisdictionem Praelatorum, & auctoritatem, quam habent in suis hominibus evacuunt, quia tam isti, quam illi sunt excommunicati, si moniti non desistant, nec absolvi debent, donec competenter satisfecerint. Tertio, excommunicantur successores praedictorum officialium, nisi infra mensem excessum suorum praedecessorum purgaverint, & satisfecerint. Et hi duo Canones innovantur virtute Bullae Cœnæ Domini, vt diximus capitulo vigesimo secundo.]

Circa hunc Canonem observandum est ex Palud. 4. d. 18. quaestio. 3. Summa Astensis par. 2. libro 7. tit. 2. casu 10. Angel. verbo, excommunic. 7. casu 5. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 26. Sylvest. verbo, excommunic. 9. numero duodecimo, §. Quinta. Tabiena, verbo, excommu. 5. casu 18. Caiet. verbo excommunicatio, cap. 40. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. pag. 358. col. 3. §. Quinta, & Nau. in Man. c. 27. num. 115. §. Quinta.

Primo, Appellatione Iurisdictionis, quae evacuari dicitur, venit iurisdicção temporalis Praelatorum, quam, s. Praelati Ecclesiastici habent in temporalibus, quam Domini temporales purè evacuare frequenter videntur, adeo ut Praelati restent temporales Domini ferè solo titulo.

Secundo, Prærequiritur monitio, adeo, vt non ipso facto, sed nisi moniti desistant, excommunicationem incurrit, nõ ab ipso monitore, sed à iure hoc latam, scilicet tam ipsi Consules, & Rectores Civitatum, quam fautores eorum, vt in d. c. Non minus, habetur, & sufficit vna monitio cum dilatione competenti, & excluditur appellatio, quia correctione

ſtione Canonis non appellatur.

Quod excommunicationem verò tertiam ſcilicet a ſucceſſione incurendam, requiritur lapſus menſis, ita, vt niſi intra menſem, ſcilicet à ſucceſſione, & tempore regiminiſ computandum ſatiſfecerit, excommunicatus eſt, vt in d. c. Aduerſus habetur. Nec tamen delictum prædeceſſoris ſucceſſori præiudicat, quia iam eſt etiam proprium delictum ſucceſſoris, ſi illud non emendat; ex quo enim ipſum non purgat in ſua tempus ſibi præfixum, iure præſumitur conſentire, & quia ſucceſſit in honore regiminiſ, etiam in onere excommunicationis ſuccedere debet; & ideo ſi non purgavit, elapſo tempore, ſicut prædeceſſor, & ipſe ei ſuccedens excommunicatur.

Et hoc quod diximus de ſucceſſore, quod non ſit excommunicatus, niſi poſt menſem, intelligitur, quādo antea ſucceſſor ipſe, prædeceſſori ſuo non conſenſit; ſi enim ſucceſſor hic prædeceſſori ſuo communicavit in crimine, ſtatim fuit excommunicatus, ſicut prædeceſſor eius, arg. cap. Nuper, de ſent. excom. Illud autem pro quo talis Rector, vel ſucceſſor ſatiſfacere tenetur, antequam abſolui debet, eſt de omni damno contingenti Eccleſiæ, aut perſonis ſupradictis ex tali exactiōe. Vt autem notant Nauar. vbi ſupra, non incurritur pœna hæc propter tributa omnino realia quæ Clerici debent ob ſua bona, nec ob realia extraordinaria, quæ immediatè ſpectant ad eorum bona, vt ad reficiendum iter, vel callem, qui eſt ante prædium, vel domum ſuam, ſed incurritur ſolum propter onera mere perſonalia, & mixta, quæ imponuntur perſonis, ut etiam annotant prius Panormitan. in dict. capit. Non ininus, de immunit. Eccleſ. & Tabiena vbi ſupra, §. Secundo, latius tradit.

Tertia excommunicatio habetur in c. Nouerit, de ſent. excomm. [vbi excommunicantur primo, omnes facientes ſeruari ſtatuta edita, & conſuetudines, vel potius abuſiones introductas contra Eccleſiaſticam libertatem: Secundo excommunicantur omnes, qui dicta ſtatuta non fecerint deleri de Capitularibus ſuis infra duos menſes poſt ſcientiam eorum: Tertio excommunicantur ipſi ſtatutarij, & ſcriptores Statutorum ipſorum: Quarto, Potestates, & Conſules Rectores, & Conſiliarij locorum, vbi prædicta ſtatuta, & conſuetudines editæ fuerint, vel obſeruatæ: Quinto, omnes, qui ſecundum prædicta ſtatuta iudicare præſumunt: Sexto, omnes, qui iudicata in formam publicam redigunt.]

Canonis huius materia eſt Sacrilegium, quo Eccleſiaſtica libertas per ſtatuta, ſeu conſuetudines offenditur: Et quoad perſonas duæ priores excommunicationes ſunt vniuerſales, duæſq; continet actiones, ſcilicet facere ſeruari ſtatuta, & conſuetudines, quæ ſunt contra libertatem Eccleſiæ; & non facere admoueri talia ſtatuta de capitularibus ſuis, hoc eſt, libris, in quibus ſtatuta ſcribuntur. In qua re, quamuis Caiet. in verbo excommunicatio, cap. 31. potius in hanc ſententiam inclinare videtur, quam expreſſè ſequitur Nauar. in Manual. cap. 27. num. 119. §. Decima. & fauet gloſ. tum in d. cap. Nouerit, in princip. tum in c. Gratiam, de ſent. excomm. ut hæc duæ excommunicationes non ſint, ſed vna tantum, adeo, vt non ſatis ſit facere obſeruari ſtatuta, ſi eradat ex libris, nec econtra ſufficit non eradere intra duos menſes, ſi non facit obſeruari, vt incurrat excommunicationem, ſed requiritur vtrumque ſcilicet, & facere obſeruari, nec non facere deleri, cui opinioni ſatis fauent verba textus d. c. Nouerit, vbi dicitur [Excommunicamus eos, qui de cetero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem, niſi ea de capitularibus ſuis infra duos menſes fecerint amoueri.] Alij tamen omnes, vt Aſtenſis in Summa, par. 2. libro ſeptimo, tit. 2. Caſu 13. Angel. verbo, excommu. 7. caſu 12. Palud. 4. diſt. 18. quæſt. 3. ar. 3. §. Quinto ſtatutum. Sylueſt. verbo excomm. 9. num. 31. §. Decima. Tabiena, verbo excommunicat. 5. Caſu 20. Martin. Ledefm. 2. 4. quæſtione 26. articulo 2. pag. 358. column. 4. §. Decima, docent eſſe duas excommunicationes, ita vt una ſit facere obſeruari dicta ſtatuta; Alia ſit non facere deleri intra duos menſes, quæ videtur communior opinio. In reliquis duabus excommunicationibus ſunt ſex genera perſonarum, ſcilicet, ſta-

tutarij, ſcriptores ſtatutorum; Potestates, Conſules, Rectores, & Conſiliarij locorum, vbi huiusmodi ſtatuta edita, vel ſeruata fuerint. Quibus deinde in reliquis duabus vltimis excommunicationibus additæ ſunt duæ actiones, ſcilicet, iudicare ſecundum huiusmodi ſtatuta, & ſcribere in forma publica huiusmodi iudicata, quæ actiones à quibuſcunq; perſonis exerceantur, inducunt excommunicationem. Addunt autem præſati DD. cum S. Antonin. 3. parte titulo 25. cap. 17. Quod præſati non vident hanc ſententiam, etiam ſi in fine ſtatutorum ponant ſtatutum, quod ſi quæ ſunt inſtituta contra Eccleſiaſticam libertatem, habeantur pro non ſcriptis, ſicut communiter fieri ſolet, quia per hoc non ſatiſfit dicta Conſtitutioni, ſed exigitur hæc ſtatuta deleri de libris. Quibus omnibus addo, quod licet hæc excommunicatio quatenus conuenit cum excommunicatione decima quinta Bullæ Cœnæ Domini reſeruata ſit, quatenus tamen alia actiones, & perſonas complectitur, non eſt reſeruata, de qua re latius dictum eſt in ca. 19. huius libri, & hoc ſenſu intelligi debet Nauar. in Manual. cap. 27. num. 120. verſic. Vadeſcimo.

Quarta excommunicatio nulli reſeruata habetur in c. Vbi periculum, §. Prætereant, verſic. Quod ſi præmiſſa de elect. lib. 6. [vbi excommunicantur omnes Domini iudices, Rectores, aliq; que officiales Cinitatis illius, in qua Romani Pontificis electio faciendæ eſt, ſi ea non obſeruetur, aut fraudè circa ea committunt, quæ ſibi præſcribuntur obſeruanda in morte Pontificis morientis in terra eorum. Quæ autem in prædicto euentu obſeruanda ſint, habentur in d. c. vbi periculum, de elect. lib. 6.]

Canonis huius materia eſt negligentia, & fraus circa ſeruanda in negotio electionis Papæ. Quoad perſonas eſt particularis, vt patet, ligat enim ſolos Dominos, Rectores, & alios officiales loci illius, in quo faciendæ eſt electio Papæ; Duas item complectitur actiones, ſcilicet, non obſeruare ſeruanda; & committere fraudem in eis, aut circa ea, de qua re meminerunt Paludan. 4. diſtinct. 18. quæſtio. 3. artic. 2. Aſtenſis in Summa, parte 2. libro 7. titulo 2. Caſu 27. Angelica, verbo, excommunicat. 7. Caſu 13. S. Antonin. parte 3. tit. 25. cap. 41. Sylueſt. verbo excommunicat. 9. numero 35. §. Duodecima. Tabiena, verbo, excommunicatio, cap. 54. Martin. Ledefm. 2. 4. quæſtione 26. articulo 2. pagin. 358. column. 4. §. Duodecima, Nauar. in Manual. cap. 27. numero 121. §. Duodecima, Sebastian. Medicus parte 2. titulo 9. quæſtione 78. numero 68. De hac autem Summi Pontificis electione legendæ ſunt Extrauagan. l. ij. II. quæ incipit, Cum tam diuino, quæ eſt 2. in ordine eiusdem, Extrauagan. Pauli Papæ IV. quæ incipit, Cum ſecundum, quæ eſt 38. in ordine eiusdem, & Extrauagan. Pij Papæ IV. quæ incipit In eligendis, quæ eſt 81. eiusdem in ordine.

Quinta excommunicatio nulli reſeruata habetur in c. Sciant cancti, de elect. lib. 6. [vbi excommunicantur omnes, qui per ſe, vel per alios ſpoliando, ſeu alias iniuſtè perſequendo, grauare præſumpſerint in beneficijs, ſeu in alijs bonis ſuis, Clericos, vel quoliſbet perſonas Eccleſiaſticas, aut eorum conſanguineos, vel Eccleſias, Monafteria, ſeu alia loca, pro eo quod rogati, ſeu alijs inducibus eum pro quo rogabantur, ſiue inducebantur, eligere noluerunt.]

Canonis huius materia eſt Sacrilegium, quo offenditur libertas Eccleſiaſtica, quantum ad liberum electionis opus; Et quoad perſonas eſt vniuerſalis, & includit etiam Episcopos, ex gl. ibidem, in verbo, cuncti. Nec obſtat, cap. Quia periculofum, de ſent. excom. lib. 6. quia c. illud non loquitur de ſententia excommunicationis, ſed de ſuſpenſione, & interdictione: Quoad actiones vero, ponit, vnam ſcilicet grauare vel ſpoliando, vel alijs iniuſtè perſequendo.

Circa quem Canonem obſeruandum eſt ex Angelo, verbo, excommunicat. 7. Caſu 14. Anton. 3. parte tit. 25. cap. 21. Sylueſt. verbo excommunicat. 9. num. 38. §. Decima tertia. Tabiena verb. excommunicat. 5. caſu 27. Caiet. verbo, excommunicatio, cap. 34. Martin. de Ledefm. 2. 4. quæſt. 26. ar-

26. art. 2. pag. 358. col. 4. §. Decima tertia. Navar. in Man. cap. 27. num. 122. §. Decima tertia. & Sebastianus Medice par. 2. tit. 9. q. 78. n. 67. ad hanc censuram incurreda requirit.

Primo, quod fiat grauumen per spolum, aut persecutio nem iniuriam; scilicet, vel auferendo latentem, vel vastando quocumque modo, vel inuadendo immobilia, vel rapendo mobilia, per vim, & publicè, aut fraudando per dolum.

Secundo, quod huiusmodi grauumen inferatur a se, vel ab alio, ob hanc causam, quia scilicet electores, seu electi- ces rogati, aut induciti, eligere noluerunt illum, vel illam, pro quo, vel qua rogabantur; vnde si non fecissent ob hanc causam, sed propter aliam, aut si non fuissent rogati, & tamen intulerunt electoribus prædictum grauumen, nõ incurunt hanc penam, ex Tabiena, vbi supra.

Tertio, Grauumen hoc inferri debet contra aliquem ex his quinque, scilicet, vel contra persona electricas Ecclesiasticas, non autem laicas vel consanguineos dictarum personarum Ecclesiasticarum, & intelligitur de consanguineis usque ad septimum gradum consanguinitatis; grauumen autem affines non incurunt: vel contra ipsas Ecclesias vel Monasteria, vel alia loca pia. Et nomine personarum Ecclesiasticarum comprehenduntur etiam conuersi, templarii, vel hospitalarii, qui vt ait gloss. in d. cap. sciant cuncti, in verbo Ecclesiasticas, quamuis non sint Clerici, sunt tamen personarum Ecclesiasticarum, arg. 17. q. 4. c. Qui quis.

Quarto, intelligitur, de electione, quæ fit a personis Ecclesiasticis, secus si fiat a laicis; & quod dicitur de electione, intelligi etiam debet de præsentatione, postulatione vel confirmatione, dum modo hæc fieri habeant ab Ecclesiastica persona, secus si patronus esset laicus; quia sermo hic solus est de Clericis, & personis Ecclesiasticis. Nec obstat quod constitutio hæc penalis sit, & proinde non extendenda ad præsentationem, postulationem & confirmationem sed solum restringenda erit ad electionem de qua solum loquitur: Quia constitutio penalis, quatenus cõcerat in fauorem Ecclesie, extendenda est ad alium casum quã expressum, dummodò casus, ad quem fit extensio cõcerat Ecclesie fauorem, maxime cum eadem utrobique ratio sit, in hoc casu contingit.

9. Sexta excommunicatio nulli reservata habetur in cap. Generali, de elect. lib. 6. vbi excommunicantur vniversi & singuli qui Regalia, hoc est, collectam quæ fit nomine Regis, vel imperatoris, seu tributum quod debetur Regi, seu illa quæ capit Rex Ecclesia vacante, vt in Regno Francie, & Anglie fieri consuevit, vbi Regalia vocantur iura Regis in quibusdam Ecclesiis vacantibus competenti, quibus de prælati ordinatis, illa percipiunt prælati, & non Rex, aut custodiam seu guardiam vt in Ecclesia Parmensi, vbi laici debent custodire, donec Ecclesie sit prouisum vel aduocatus, seu defensionis titulum in Ecclesiis, Monasterijs, seu quibilibet alijs locis pijs, de nouo vsurpando bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum, occupare præsumunt, quatenus dignitatis honore præfulgeant.

10. Canonis huius materia est sacrilegium, quo offenditur libertas Ecclesiastica in Ecclesiis vacantibus bonis: Et quoad personas est vniuersalis; Duas verò continet actiones, scilicet de nouo conari vsurpare Regalia & custodiã in uacantibus Ecclesijs, Monasterijs, aut alijs pijs locis; aut occupare bona dictorum locorum: adeo, vt ad hanc censuram incurram non sufficiat vsurpare aliquem dictorum titulorum, sine occupatione bonorum, nec satis est occupare bona, nisi vsurpent aliquem dictorum titulorum de nouo; & dicuntur vsurpare de nouo, qui non dum 40. annis possessionem illorum habuerunt: secus autem dicendum est de illis, qui vel ex fundatione vel ex antiqua consuetudine huiusmodi iura sibi vendicant, tales enim hanc penam non incurunt, vt colligi potest ex ijs, quæ gloss. lib. 6. Paludan. 4. distinct. 18. quæstio. 3. artic. 3. Casu 27. Rich. 4. distinct. 18. articulo 11. quæstio. 5. Astenus in Summa, part. 2. lib. 7. tit. 2. Casu 52. Angel. verbo, excommunic. 5. Casu 15. Anton. 3. part. tit. 25. capit. 18. Syluest. verbo, excommunic. 9. numer. 40. §. Decima quarta. Tabiena, verbo, excommunic. 5. Casu 28. Caietan. verbo, excommunicatio, capitulo 38. Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. articulo 2.

pag. 358. col. 4. §. Decima quarta, & Navar. in Manual. ca. 27. numer. 123. §. Decima quarta & Sebastianus Medice par. 2. tit. 9. quæstio. 78. num. 64. tra dunt, Qui etiam docent per vniuersos & singulos, comprehendit etiam mulieres, quia secundum Canones, masculinum prolatum a Canone crimina puniente femina s comprehendit, cuius femina nõ minus peccant, quàm masculi licet, quandoque minus puniantur; arg. c. si quis suadente, 17. q. 4.

11. Septima excommunicatio nulli reservata habetur in c. vnicò, De his quæ vi metusue causa firmi, lib. 6. vbi excommunicantur, qui absolutionem, vel reuocationem quancumque a sententia excommunicationis, suspensionum, vel interditi per vim, aut metum extorsissent, & talis absolutio vel relaxatio ab excommunicatione, suspensione, vel interdito est ipso iure nulla.

Canonis huius materia est sacrilegium, quo offenditur Ecclesiastica libertas quoad opus absolutionis vel reuocationis censuram Ecclesie. Et quoad personas est vniuersalis; & duas continet actiones, quarum vna est, extorquere uis; secunda est, extorquere metu talem absolutionem vel reuocationem censuræ.

12. Circa quam excommunicationem notanda sunt ista ex gloss. lib. 6. Paludan. 4. distinct. 18. quæstio. 3. articulo 4. casu 11. Richard. 4. distinct. 18. articulo 11. quæst. 5. Astenus in Summa, part. 2. lib. 7. tit. 2. casu 47. Angel. verbo, excommunic. 5. Casu 18. Anton. 3. part. tit. 25. capit. 27. Syluest. verbo, excommunic. 9. numero 43. §. Decima septima. Tabiena, verbo, excommunic. 5. Casu 32. Caietan. in Summa verbo excommunicatio capitulo 41. Martin. Ledesm. 2. 4. quæstio. 26. articulo 2. pag. 359. col. 1. §. Decima septima, & Navar. in Man. capit. 27. numer. 125. §. Decima septima. Sebastianus Medice, in Summa peccatorum capit. quæst. 78. num. 2.

Primo, Quod absolutio, aut reuocatio hæc intelligi debet cum effectu, vnde si non sequatur absolutio seu reuocatio, puta quia index noluit absoluere, vel reuocare, non habet locum hæc pena, id est, non incurritur excommunicatio ista, etiam si vis, aut metus illatus sit.

Secundo, intelligitur solum de excommunicatione maiori, secus autem si de minori excommunicatione absolueret, tunc enim non incurritur pena hæc, quæ de absolutione a maiori excommunicatione intelligitur, argum. c. si quem, de sent. excomm. intelligitur tamen de omni suspensione, scilicet, siue ab officio, vel beneficio, vel ab ingressu Ecclesie.

Tertio, intelligitur non solum si excommunicatio, aut alia censura fuerit iusta, sed etiam si fuerit iniusta, qualiscunque enim fuerit, prohibet lex modum talem reuocandi, scilicet per vim, aut metum; Quamuis enim iniuste excommunicatus sit, humiliter tamen absolutionem petere debet, non per metum compellere.

Quarto, Intelliguntur hæc omnia procedere tam in censura lata ab homine, quam a iure.

Quinto, Procedunt non solum quando extorquet absolutionem a censura contra se lata, sed etiam quando lata esset contra alium, & ipse absolutionem vel reuocationem eius, per vim, aut metum extorqueret.

Sexto, Procedunt hæc omnia, siue faciat per se, siue per alium, argum. cap. Mulieres, de senten. excomm. quo casu & inferens metum, aut vim, & excommunicatus, suspensus, vel interdictus, incidit in excommunicationem hanc, si hoc mandauit illi, vel factum eius nomine ratum habuit, arg. cab. sciant cuncti, de elect. lib. 6. & cap. cum quis, de sent. excomm. lib. 6.

Septimo, Intelligitur de metu cadente in virtum constantem, vt metus mortis, vel cruciatus corporis; Item si Præpositus aut baliuus faxiat omnia bona tẽpotalia Episcopi quouiscũ absoluat, videtur iustus metus, ex Pal. vbi supra, sicut iustus metus est, qui est sub periculo maioris partis bonorum; Non autem sufficit quod extorqueat per vim, aut metu aliquem metum, vt DD. communiter tradunt, contra Caiet. & Medicem vbi supra, quando scilicet quis timere non deberet, talis enim metus non appellatur

ſi aut proprie metus, ſi eod. l. metus. Et multo minus incaret, quando Episcopuſ ex timore innato, & non illato abſoluit, aut reuocat; Quia in tali caſu vt recte notauit Caiet. nulluſ extorquet vi, aut metu, ſed ipſemet Prælatuſ potius ſe torquet.

- 13 *Quarta* excommunicatio nulli reſeruata habetur in cap. Mulieres, de Iudicijs, lib. 6. vbi excommunicantur qui ſingunt fraudulenter caſum, propter quem Iudex aliquiſ vadat perſonaliter ad mulierem pro teſtimonio accipi-
piendo.

Canonis huius materia eſt inſidiati pudicitia mulieruſ; Et quoad perſonas eſt vniuerſalis & vnam actionem ex parte ſingentis, ſcilicet fingere talem caſum; & aliam ex parte Iudicis continet, ſcilicet vt perſonaliter vadat. Vnde ſiue Iudex ipſe ſit, qui ſingit talem caſum, ſiue aliuſ malo conſentiens, ſi Iudex vadat perſonaliter, tam Iudex vadens, quam aliuſ fictor & fraudator excommunicatus eſt; ſi autem Iudex non eat, licet caſus ſingatur, non eſt locus prædictæ pœnæ; immo ſi Iudex iſt, neſciens fictionem, aut eam improbare non potens, non incidit in prædictam ſententiam, quia Canon non excommunicat Iudicem ſimpliciter ex neceſſitate euentem ſed ſingentem cauſam eundi, dum modò ſequatur effectus & pœnæ non ſunt extendende; fictor tamen in prædicto euentu eſt excommunicatus dum modò ſequatur effectus, hoc eſt, ſi Iudex perſonaliter vadat ad mulierem; & intelligitur tam de Iudice laico, quam Eccleſiaſtico. Sic gloſ. ſibi, & Palud. 4. diſt. 18. quaſt. 3. art. 4. caſu 12. Angel. verbo, excomm. 7. caſu 19. Anton. 3. par. tit. 25. capit. 45. Sylueſt. verbo, excomm. 9. num. 44. §. Decimo octaua. Tabiena, verbo, excommu. 5. caſu 33. Caiet. verbo, excommunicatio. ca. 59. Martin. Ledefm. 2. 4. quaſt. 26. artic. 1. pag. 359. col. 1. §. Decimo octaua. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 125. §. Decimo octaua. & Sebatt. Medices, part. 2. Summa, tit. 9. quaſtio, 78. numer. 107.

- 24 *Nona* excommunicatio nulli reſeruata habetur, in cap. Hoc conſultiſſimo, de rebus Eccleſia non alienandis, lib. 6. [vbi excommunicantur omnes cuiuſcunque conditionis compellentes Prælatos vel Eccleſiaſticas perſonas ad ſubmittendum Eccleſias, ſubijciendo bona immobilia vel ad ſupponendum iura Eccleſiarum laicis, vel ad recognoſcendum ſeu profitendum ſe tenere ab illis laicis, tanquam a ſuperioribus, vel ad ſtatuumdum eodem laicos tanquam patronos, vel aduocatos Eccleſiarum, ſeu bonorum ipſarum in perpetuum, aut ad tempus non modicum abſque Capituli ſui conſenſu, & ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia. Similiter excommunicantur omnes laici, qui ex licentia Papæ, & conſenſu Capituli contractus iniurunt de Eccleſiaſticis immobilibus, vel iniurunt in poſterum, ſi aliquid plus quam importat natura contræctuum ipſorum, vel pactum in eis factum vſurpauerint, vel exegerint ſi legitime moniti non deſiterint, & vſurpata reſtituerint.]

Canonis huius materia eſt ſacrilegium, quo offendetur libertas Eccleſiaſtica compulſione ad ſubmittendum bona Eccleſia laicis; Et quoad perſonas eſt vniuerſalis; Duas autem continet actiones, vna eſt compellere; altera eſt vſurpare.

- 15 *Ad* hanc autem penam incurrendam requiritur. Primo, quod bona illa ſint immobilia, vel iura, quæ in immobilibus computantur.

Secundo, quod ſupponatur tanquam ſint ſua, vel recognoſcatur ab eis.

Tertio, quod non ſit ſubmiſſio prædictorum bonorum immobilium, vel iurium ad modicum tempus; quia ſi eſſet ad tempus modicum ex iuſta cauſa cum conſenſu Capituli, aut licentia Papæ, non eſſet locus pœnæ; Dicitur autem tempus modicum decem annorum, vel aliud tempus ad arbitrium Iudicis.

Quarto, quod fiat ſine licentia Capituli, vel Papæ. *Quinto*, ad monitiſ requiritur trina niſi excuſet facti neceſſitas. Quæ omnia colliguntur ex gloſ. ſibi, & Rich. 4. diſt. 18. art. 1. quaſt. 5. in fine, & Summa Aſtenſi, par. 2. libr. 7. tit. 2. caſu 57. 58. & 59. & Palud. 4. diſt. 18. quaſt. 3. artic. 3. caſu 25. & caſu 26. & Angel. verbo, excommu. 5. caſu 21.

Anton. 3. par. tit. 25. cap. 19. Sylueſt. verbo, excommu. num. 44. §. Decimo nona. Tabiena, verbo, excommu. 5. caſu 34. Caiet. verbo, excommunicatio, cap. 33. Martin. Ledefm. 2. 4. quaſt. 26. art. 2. pag. 359. col. 1. §. Decimo nona. Nauar. in Manual. capit. 27. numer. 126. §. Decimo nona. & Sebattiano Medice, part. 2. Summa, tit. 9. quaſtio, 78. numero 44.

- 16 *Decima* excommunicatio nulli reſeruata, habetur in cap. Eos qui, de immunit. Eccleſ. lib. 6. [vbi excommunicantur omnes temporale dominium habentes, qui ſub ſubditis interdiciunt, ne Prælatiſ, aut Clericiſ, ſeu perſone Eccleſiaſticaſ quæcunque vendant, vel ab eiſdem aliquid emant, nec ipſiſ bladum molant aut panes coquant, aut alia obſequia exhibere præſumant.]

17 *Canonis* iſtius materia eſt Sacrilegium, quo Eccleſiaſtica libertas offendetur in libera veditioſe, emptione, & obſequijs; Et quoad perſonas eſt particulariſ, ligat enim ſolos illoſ, qui temporale dominium habent; vna vero actionem continet, ſcilicet, interdiciere, ſubditis ſuiſ, ne Eccleſiaſticis perſoniſ vendant & c. ſecus autem, ſi prædicta interdiciant non ſuiſ ſubditis vnde, ad hanc ſententiam incurrendam duo requiruntur, ſcilicet; quod ſic interdiciereſ habeant temporale, id eſt, dominium ſeculare, & quod prædicta interdiciant ſubditis ſuiſ, vnde locum non habet in non Dominis, nec in Dominis, ſi alijs non ſibi ſubditis interdiciant, cum textuſ vtriuſque mentionem faciat. Nec requiritur, quod de hoc faciatur Statutum, aut ſub pena inhiſbeant, ſed ſatis eſt quod interdiciant ſuiſ ſubditis. Quod ſi fiat tale præceptum, aut Statutum, ſicut in multis Ciuitatibus, & Dominijs Italiaſ teſte Anton. quod prohibetur, ne quiſ donare, vendere, aut alienare poſſit rem immobiliſ alicui non ſubdito, aut non ſubeunti onera Communitatiſ & irritans donationem venditionem, vel alienationem non ligatur ſtatuentes hac cenſura; quia non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, nec cenſetur excludi perſona Eccleſiaſtica, aut Eccleſiaſtica quo minus hominiſ diſpoſitioſ res illiſ donari aut vendi poſſint, cum in talibus Statutiſ non fiat mentio de Eccleſiaſticis aut Eccleſiaſticis perſoniſ, ſed ſolum cenſetur Statutum hoc extendi ad laicos. Iurisdictioneſ alienaſ; & poteſt Iudex Eccleſiaſticuſ ipſoſ compellere, ad quos pertinet, vt declarent, Statutum illud habere locum tantum quoad laicos, non autem quoad Eccleſiaſticuſ, aut perſonas Eccleſiaſticaſ. De qua re latius agit gloſ. ſibi, Palud. 4. diſt. 18. quaſt. 3. art. 3. caſu 14. Summa Aſtenſiſ par. 2. lib. 7. tit. 2. caſu 43. Angel. verbo, excommu. 7. caſu 26. & Anton. 3. par. tit. 25. c. 17. Sylueſt. verbo, excommu. 9. numer. 50. §. 23. Tabiena, verbo, excommu. 5. caſu 21. Caiet. in verbo, excommunicatio, capitulo 37. Martin. Ledefm. 2. 4. quaſtio. 26. articulo 2. pag. 359. col. 1. §. 23. & Nauar. in Manual. 27. num. 130. §. 23.

- 18 *Vndecima* excommunicatio nulli reſeruata habetur in cap. vt in quæſtione, de hæret. lib. 6. [vbi octo excommunicationeſ reperuntur; Primo enim excommunicantur omneſ Potestateſ Dominiſ temporaleſ, & Rectoreſ, quibuscunque dignitatibuſ, vel officijs & nominibuſ cenſentur) & eorum officialeſ, & Balii, qui Diœceſaniſ, vel Episcopoiſ, vel Inquiſitoribuſ hæreticæ prauitatiſ non obediunt in hæreticorum, vel ipſorum credentium, vel deſertorum receptatorum, fautorum inueſtigatiſ one, captione, & cuſtodia diligenti, cum ab eiſ fuerint reſquiſiti. Secundo, omneſ prædicti Rectoreſ, ſi prædictaſ perſonaſ peſſiſeraſ non duxerint, vel duci fecerint ſine mora, poſtquam fuerint reſquiſiti, in poteſtatem ſeu carcerem Episcoporum, ſeu Inquiſitorum, vel ad aliquem alium locum, de quo ipſi, vel aliqui ex ipſiſ mandauerint infra eorum Dominium vel Rectorem diſtrictum, vbi per viroſ catholicos a prælatiſ Episcopoiſ, vel Inquiſitoribuſ, vel eorundem aliquiſ deputatoſ, ſub arcta & diligenti cuſtodia teneantur, donec eorum negotium per iudicium Eccleſiaſiaſie terminetur, ſine excommunicati. Tertio, excommunicantur omneſ ſuſceptiſ diſtricti Rectoreſ, & eorum officialeſ & Nunciſ, ſi de hæreticiſ ab Episcopoiſ, vel Inquiſitoribuſ condemnatoſ, & eorum brachio derelictos non ſtatim ceperint, & diligentiſ animaduſerſione debita puniant. Quarto, excommunicati ſunt oēſ ſu prædicti Rectoreſ, & officialeſ, ſi captiſ

pro crimine hæresis absque dictorum episcoporum, seu Inquisitorum, aut saltem alterius eorum licentia, vel mandato, à captione, vel carcere liberauerint. Quinto, excommunicantur omnes supradicti Rectores, ipsorumque officiales, si de crimine hæresis (cum sit merè Ecclesiasticum) cognouerunt quoquomodo, vel indicauerint. Sexto, excommunicantur omnes supradicti, si executionem pro huiusmodi crimine a Diocesani, vel Inquisitore iniunctam, promptè (prout ad eorum spectat officium) facere detrectent, vel Diocesani seu Inquisitoris iudicium, sententiam, seu processum, directè, vel indirectè impedire prætentant. Septimo, excommunicantur omnes supradicti, qui præfatio fidei negotio Episcopo, vel Inquisitori incumbeanti se opponere præsumpserint, vel ipsum aliquo modo impedire. Octauo, excommunicantur omnes, qui scienter in prædictis, vel aliquo prædictorum, auxilium, consilium, vel fauorem dederint.

Circa hunc Canonem obseruandum est.

Primo, quod septem priores excommunicationes, non contra omnes, sed contra officiales in crimine hæresis delinquentes, vt præfertur, latae sunt; octaua verò contra omnes est. Quæ omnes, quantum est ex hoc Canone, sunt Episcopales; Dixi, quantum est ex hoc Canone, quia si in aliquo prædictorum delinquant, tanquam fauentes, aut defendentes hæreticos, incidunt in excommunicationem primam Bullæ cœnæ Domini, de qua diximus capitul. 4. & capitul. 5. huius libri, & ita à solo Papa absoluedi sunt.

Secundo, prædicti omnes si semel in excommunicationem hanc inciderint, & in ea per annum animo pertinaciter persistauerint, ex tunc velut hæretici condemnantur.

Tertio, quoad cognitionem, de qua in excommunicatione quinta mentio fit, dicendum est, quod siue cognoscant de crimine hæresis principaliter, puta, quia de causa principali cognoscentes hæreticum faciunt capi; siue incidenter, puta quia fecerant eum capi alia de causa, sed incidenter de hoc quæsierunt iuridicè, in hanc censuram incurrunt.

Quarto, tunc solum incurrunt penam huius Canonis, quando aliquid faciunt animo impediendi officium; siue autem si impedirent animo offendendi aliquem, quia scilicet est inimicus suus particularis; sic namque excommunicati non essent, quamuis impedirent. In qua tamen re valde cauendum est, ne aliquem officialem impediant, cum potius præsumendam sit animo impediendi tantum, ac venerandum officium, eiusque officiales id facere, quam vt priuatam, ac propriam aliquam iniuriam propulerent.

19 *Quinto*, Si Episcopus, & Inquisitor in mandato discordant, quia scilicet vnus mandat puniri per se condemnatum, alter verò relaxari per se absolutum, tunc est inferendum, donec Papa consulatur. Quæ omnia colliguntur ex glossa in d. cap. vt inquisitionis Palud. 4. dist. 18. q. 3. art. 1. §. Non patet. casu 7. & sequentibus Summa Astensis, par. 2. lib. 7. tit. 2. casu 3. Angel. verbo excommunic. 7. casu 29. Anton. par. 3. tit. 25. cap. 6. & Syluest. verbo, excomm. 9. numero 58. §. Vigesima octaua. Tabiena, verbo, excomm. 5. Casu 4. nu. 1. §. Decimo quarto. Caiet. in verbo excommunicatione. c. 1. tit. 2. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. pag. 359. col. 3. §. Vigesima octaua. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 135. §. Vigesima nona. & Sebast. Medice, par. 2. Sum. tit. 9. quæst. 78. num. 102. De hac re legenda est Constitutio Pij V. quæ incipit, *Si de protegendis*. quæst. 83. eiusdem in ordine, à nobis posita supra in cap. 3. 1.

20 *Duodecima* excommunicatio nulli reseruata habetur in c. Pro humani, de homicid. lib. 6. ubi excommunicantur quinque Princeps, Prælati (etiam Episcopi) seu quæuis alia Ecclesiastica, secularisve persona, quempiam Christianorum per assassinos interficiens, vel interfici mandans, (quamuis mors fortitan ex hoc non sequatur) aut eas reseruant, defendens, vel occultans. Et si fuerit Prælati, vel persona Ecclesiastica, depositionem à dignitate, ordine, honore, officio & beneficio; ultra excommunicationem, ipso facto incurrere.

Canonis huius materia est homicidium sacrilegum; Et quoad personas est vniuersalis; & continet actiones quinque, scilicet, Christianum per assassinos interficere; Mandare, etiam si non sequatur effectus; eos assassinos re captare, defendere, & eos occultare; & omnes sunt principales ad eò vt mandantes, receptantes, defendentes, aut occultantes eos, excommunicati sint, etiam si non occiderint, aut occisi sint Christianum. Assassini verò dicuntur; vel serui quidam, qui subsunt dominio alicuius, & pro pecunia occidunt homines ad alicuius instantiam, secundum Archid. in d. c. Pro humani vel (vt alij volunt) sunt quidam infideles liberi, qui pro pecunia facile homines occidunt, non curantes si ipsimet etiam occidantur, verum parum refert, quod sint sub alicuius dominio, vel nõ quod sint infideles, vel fideles, dummodò pro pecunia eis data hominis interficiant. De qua re plura legi possunt apud DD. in d. cap. pro humani, & Summistas in verbo, Assassini, & glossa in d. cap. pro humani. Rich. 4. dist. 18. artic. 1. 1. quæst. 5. Palud. 4. distinct. 18. quæst. 3. art. 4. casu 3. 4. & 5. Summam Astensem, part. 2. libr. 7. tit. 2. casu 32. Angel. verbo, excomm. 5. casu 31. Anton. 3. par. tit. 25. c. 36. Syluest. verbo, excomm. 9. nu. 59. §. Trigesima. Tabiena verbo, excomm. 5. casu 37. Caiet. verbo, excommunicatio, c. 16. Mart. Ledesm. 2. 4. qu. 26. art. 2. pag. 359. column. 4. §. Trigesima, & Nauar. in Man. ca. 27. num. 135. §. vigesima nona.

22 *Decimatertia* excommunicatio nulli reseruata habetur in cap. Est pignorationes, de iniurijs, & damno dato. ubi excommunicantur concedentes pignorationes, seu repræfalias contra personas Ecclesiasticas, vel bona ipsarum, vel generaliter concessas prætextu cuiuscunque consuetudinis ad easdem extendentes, nisi infra mensem a die concessionis reuocent. Est tamen hoc intelligendum, si sint personæ singulares, si enim sit Vniuersitas, Ecclesiastico subiacet interdicto.

Canonis huius materia est sacrilegium, quo offenditur libertas ecclesiastica quantum ad exemptionem a repræfalijs; Et quoad personas est vniuersalis; Et duas continet actiones, vna est concedere prædictas repræfalias; Alia est, illas extendere.

Circa quem Canonem hæc obseruanda sunt ex glossa ibi, & Rich. 4. dist. 18. artic. 1. 1. quæst. 5. Palud. 4. distinct. 18. quæst. 3. artic. 3. casu 29. & 30. Astensis, in Summa, par. 2. lib. 7. tit. 2. casu 49. Angel. verbo, excomm. 7. casu 33. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 20. Syluest. verbo, excomm. 9. numero 62. §. Trigesima secunda. Tabiena, verbo, excomm. 5. casu 39. Caiet. verbo, excommunicatio, cap. 32. Martin. Ledesm. 2. 4. quæst. 26. artic. 2. pag. 359. col. 4. §. Trigesima secunda. Nauar. in Manual. c. 27. nu. 136. §. Trigesima prima. & Sebastiano Medice, par. 2. Summa, tit. 9. q. 78. nu. 170.

Primo, Quod concedere pertinet ad superiorem, seu Ciuitatem; ille vero, cui conceduntur, dicitur extendere, puta quia Ciuitas Bononiensis dedit repræfalias ciui suo contra Florentinos, quas ille ad Clericos extendit.

23 *Secundo*, Repræfaliæ dicuntur proprie illæ, in quibus alius pro alio prægrauatur; vnde nonnulli dicunt, quod si captus sit Clericus principalis debitor, ratione cuius repræfaliæ sunt concessæ, cessat pena huius capituli, quia in hoc casu idem grauatur pro seipso, & sic cessat ratio textus; & quia pena sunt restringendæ. Sic glossa in d. capitul. & si pignorationes, in verbo, prægrauatur. Astensis, Tabiena, Caietan. Nauar. & Medices ubi supra. & est communis Canonistarum, quamuis Syluest. ubi supra, §. 1. velit, etiam tam concedentem repræfalias contra Clericum, aut res Clerici, quam extendentem penam huius Canonis incurrere; quia in hoc casu militat ratio textus, quæ est dignitas personæ Ecclesiasticæ, non autem aggrauatio vnus pro alio; & proinde, cum Constitutio hæc sit in fauorem ordinis Clericalis, latè interpretanda est; At certè prior opinio communior, & verior est, quia licet habenda sit ratio ordinis & dignitatis Clericalis in concedendis repræfalijs, ita, vt pro credito Clerici vnus Diocesis, non sint concedendæ aut extendendæ repræfaliæ contra Clericos alterius Diocesis, in qua sit debitor constitutus.

seu pro credito alicuius laici vnius Diocesis, contra laicos, & Clericos alterius Diocesis, cum in his casibus vere vnus pro alio grauetur: In casu tamen proposito, quod repressalia conceduntur solum contra Clericum, aut bona Clerici debitoris, praemissis, ac seruatis ijs, quae de iure praemittenda ac seruanda sunt, si Clericus debitor principalis, aut bona eius tantum capiuntur, non erit locus huic Canon, quia non sunt proprie repressalia, vt diximus, cum vnus pro alio non grauetur. In qua tamen re nihil sine consilio superioris Ecclesiastici faciendum est.

- 24 *Decimaquarta* excommunicatio nulli reseruata habetur in *Clement. Nolentes, de haereticis, vbi excommunicantur omnes Inquisitores, seu Commissarij ipsorum, vel Episcoporum, vel Capitulorum Sede vacante, super haeresi deputati, qui praesentis officij Inquisitionis quocumque modo illicito pecuniam extorqueant ab aliquibus, vel scienter attentant Ecclesiarum bona ob Clericorum delictum fisco Ecclesiae applicare.*

Canonis huius materia est partim rapina, partim Sacrilegium; Quoad personas ligat duo genera personarum, scilicet, Inquisitores, & Commissarios, vel Inquisitorum, vel Episcoporum, vel Capitulorum sede vacante, vbi etiam Commissariorum nomine veniunt vicarij, quia vicarij Commissarios agunt, & idem de substitutis eorum dicendum est, hi enim Commissariorum etiam nomine veniunt. Duas vero continet actiones, scilicet, extorsionem pecuniae modo illicito praetextu officij Inquisitionis, & applicationem bonorum Ecclesiae scienter ad fiscum Ecclesiae, ob delictum Clerici, praetextu dicti officij, vbi

Prima actio, vt inducat poenam istam, tres conditiones requirit; Prima est, vt sit extorsio pecuniae, & nomine pecuniae venit omne id, quod pecunia aestimari potest, vt vinum, frumentum & similia.

Secunda est, vt illicito modo fiat, vnde non prohibet licitas exactiones sed solum illicitas.

Tertia est, vt haec exactio fiat praetextu officij inquisitionis; vnde si extorqueant aliqua illicite, sed non praetextu dicti officij, licet peccent, hanc tamen poenam non incurrunt.

Actio vero secunda, vt hanc poenam inducat, requirit

Primo, vt applicatio illa sit bonorum Ecclesiae, secus autem si sit de bonis proprijs Clericorum; vnde, si Monachus praesentis Ecclesiae, eorum quae acquisiuit intuitu personae, fieri non potest applicatio ista: quia hic non potest sibi acquirere, sed potius acquirat Ecclesiae.

Secundo, vt fiat scienter, vnde in ignorante probabiliter locum non habet haec poena.

Tertio, vt fiat fisco Ecclesiae, si ergo non licet applicare haec fisco Ecclesiae, multo minus sibiipsis, vel fisco seculari eadem applicare possunt.

Quarto, vt fiat praetextu dicti officij, Quibus addo ex dicto *Clement. Nolentes*, quod delinquentes in praedictis, vel in aliquo illorum, ab ipsi non possunt ab excommunicatione sic incurta, praeterquam in articulo mortis, donec illi; a quibus sic extorserint pecuniam, vel Ecclesiae cuius bona confiscarunt, plenè satisfecerint, nullis ptiuilegijs, pactis, aut remissionibus super hoc valituris, quod intelligitur, si habeant vnde satisfacere queant, quia alias paupertas excusat, argum. capituli cum tu, de vsur. Quae omnia colliguntur ex gloss. ibi, & Summa Altenfi, part. 2. libr. 7. tit. 2. casu 92. Angelic. verbo, excommunication. 7. casu 42. Syluest. verbo, excommunic. 9. num. 81. §. Quadragesima secunda. Sanct. Anton. par. 3. titu. 25. capit. 8. Tabiena, verbo, excommunic. 5. casu 4. num. 18. §. Decimo septimo. Caietan. verbo, excommunicatio, capit. 4. Martin. Ledesm. 2. 4. quaestione 26. artic. 2. pag. 360. col. 2. §. Quadragesima secunda. Nauar. in Manual. capit. 27. num. 242. §. Quadragesima prima, & Sebastiano Medice part. 2. Summae titu. 9. quaest. 78. num. 100.

- 26 *Decimaquinta* excommunicatio nulli reseruata habetur in *Clemen. vnica, de vsur. vbi excommunicantur Potestates, Capitanei, Rectores, Consules, Iudices, Consiliarij, aut alij officiales quarumcunque Communitatum, qui faciunt, scribunt, vel dicunt Statuta, quibus praecipitur, quod vsura soluantur; aut quod soluta non restituantur,*

tum repetuntur; vel qui scienter iudicare praesumpserint secundum illa; (hoc est, quod vsura soluantur; vel quod repetite non restituantur) vel qui huiusmodi Statuta haecenus edita de libris Communitatum ipsarum super hoc potestatem habent) infra tres menses non delinuerint; vel si ipsa Statuta, aut Consuetudines vim Statuti habentes quocummodo obseruare praesumpserint.

Canonis huius materia est vsurarum detestatio, ligat sex personas in illo nominatas, & sex etiam actiones continet, vt legenti patere potest; quae omnia ex se manifesta sunt; de qua re tractant gloss. ibi & Altenfi, in Summa, part. 2. libr. 7. tit. 2. casu 82. & tribus sequentibus. Ang. verbo, excommuni. 7. casu 43. Anton. 3. part. tit. 25. capit. 29. Syluest. verbo, excommuni. 9. num. 82. §. Quadragesima tertia. Tabiena, verbo, excommuni. 5. casu 50. Caietan. verbo, excommunicatio cap. 51. Martin. Ledesm. 2. 4. qu. 26. art. 2. pag. 360. col. 2. §. Quadragesima tertia. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 143. §. Quadragesima secunda, & Sebastian. Medices, part. 2. Summae quaest. 78. num. 2. 12.

- 27 *Decimasexta* excommunicatio nulli reseruata habetur in *Concilio Tridentino sess. 24. de reform. Matrim. ca. 9. vbi excommunicantur Principes, ac Magistratus cuiuscunque gradus, dignitatis, & conditionis sint, qui quouis modo directo, vel indirecte subditos suos, vel quoscumque alios cogunt, quo minus libere Matrimonium contrahant.*

28 *Decimasextima* excommunicatio nulli reseruata habetur in eodem *Concilio Tridentino, sess. 25. de Regular. cap. 5. vbi excommunicantur Principes, ac Magistratus seculares, qui requisiti ab Episcopis eis non auxiliantur, vt clausura Sacellimonialium, vbi inuolata est, conseruetur, aut vbi exalata est, restituatur.*

Et quae in hoc capite haecenus dicta sunt, ad laicos pertinent, qui publicam personam in Republica gerunt vt legenti manifestum esse potest, in sequentibus eas solum excommunicationes afferemus, quae partim ad laicos priuatam personam gerentes, partim ad omnes tam laicos, quam Clericos & Religiosos spectant.

De aliis excommunicationibus nulli reseruatis, quae partim laicis, partim Clericis communes sunt.

Cap. XXXV.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Magistri, & Scholares Bononienses, conuenientes hospitium de conducendo hospitio aliorum Magistrorum & Scholarium sine eorum licentia, excommunicationem incurrunt.*
- 2 *Cardinales in conclau pro Papae electione existentibus, literas, aut nuntium mittentes, excommunicati sunt.*
- 3 *Vocati, seu deputati ad dirigendas Moniales in electionibus faciendis, si non abstinent ab his, quae discordiam intrare possunt, in excommunicationem incidunt.*
- 4 *Procurans vt conseruator sibi datus de alijs, quam de manifestis iniurijs se intromittat excommunicatus est.*
- 5 *Doctores, seu Magistri, qui religiosos habitu suo dimisso legem, vel physicam audientes, scienter docent, aut in scholis retinent, excommunicationem incurrunt.*
- 6 *Sepulturae Ecclesiasticae, haereticos, aut fautores eorum scienter tradentes, excommunicationem incurrunt, & qualiter absoluentur.*
- 7 *Sequestrationem de beneficio ecclesiastico per triennium integrum non possessio impediens, an, & quomodo excommunicationem incurrat.*